

Карашанын кар түспесе де кара суук иектеген, мал-жанга аса бір колайсыз шагы. Кара жердін беті каусаган кемпірдін жүзіндей тозыгы шыгып, ауыл-вйдін арасында долы дауыл ойнак салып, сыртка беттеуге шама бермейді. [comments on generic cialis](#) [tadalafil](#) [5mg](#) [buy](#)
[cialis online 20mg](#)
[cialis costa rica](#)
[20 mg cialis what is it](#)
[cheap online cialis generic](#)
argaiv1682

Кас карайып калган шак. Отын-суын сайлап алгандар мүржасынан кок түтінді будактатып, вядай жылы үйлерінде сам үйрген. “Шіркін, осындай бір жылы үйде буы бүркыраган асынды ішіп, маужырап отырар ма еді!” деген кымбат киял болмаса, Гүлжаннын жүрегін ештене тебірентпейді.

Ай, тебірентпеуші ме еді? Бул кажыган, камыккан конілдің әбден шарасы таусылган күйі гана гой. Гүлжан тебіренгесін де терезе алдына келіп, сам үйірілген осы караколентке сөтте жүлдыздары жымын кага бастаган кошкыл аспанга коз салады. Сыртта дауыл ойнаса, Гүлжаннын ішкі жан дүниесі де дауылды. Сол серпіліс түла бойын тегіс кезіп, дүниеден, тірліктен түнілтіп түр.

Сырт киімін шешпеген калпы, терезе алдында үзак түрган ол түтін ісі шыкпаган, шатырлап тамызык жанбаган жадагай үйде жалгыз озі гана терезеден сыртка үніледі. Отсыз, нәрсіз отыргалы екінші күн. Күйеуінен конілі калып, кайын атасынын кылыгына налып, осы бір жан жок үйге таласа-тармаса кіріп, онда тірлік нұрын жакпак болган озі еді.

Жас келіншек жаска булыгып, жанарынан томен сырғыган кермек дәмі аузына тыгылганда озінін жылап түрганын ангарды. Ангарганы сол гой, ол оз арманынан алданды. Кайран, гүлдәурен жастык шак-ай! Кайдасын сен казір? Акку канатымен ілесіп келген коктемдей кәусар дәмінмен, жүпарынмен жан баурайтын, жас гүмыр, кара үзіп кайда жоғалдын сен?! Балдай тәтті балгын күн, жанарын жадырамай, жүзіне неге мүн күйдүн сүлудын? Сүлулықтын соры калын екен-ау. Аккудай мұны ителгідей бір жүрткыш күс кос шенгелімен ілді де кетті. Шыгандатып аспанга шыгарды. Асуга кондырган жок сол аспанга котергенде. Ту биікке апарып, кос шенгелін жазып жіберіп, жазатайым мертігер деместен, томенге тастай салды. “Алдандын, бейшара Гүлжан!” деп сыбырлагандай

болып түр енді озіне-озі. Саккүлак жел соны естігендей, жыртыгы жамалмаган, тесігі бітелмеген терезеден саулап кіріп, сак-сак күліп: “Алдандын!”, “Алдандын!” – деп мазактагандай жай да кіді, кірбін шалган сүлу бетінен соғып откендей болды.

Кайран, кызуы тез сонетін, кыз гүмыр-ай, десейші! Кеше гана коктемгі бәйшешектей күлпырган кыз гүмыр, абайсызда басқан оттын шогына күйіп, бір түннің ішінде әйелге айналды. Арбауы мол дүние бүлтартпай салған шенгелін жанына батырып, амалсыздан жат жұртқа жол тарткызды. Тілеуі осы ма еді сүлудын? О, Гүлжан! Сенін бір күлкіне тамам ел тамсанатын, сенін жұпарына жалпак жұрт тәнті болатын кайырлы күндер кайда қазір? Камшы сабындай қысқа кыз гүмыр-ай, десейші! Сен жарқырап топ ішіне енгенде Күн сенімен бірге енгендей, елдің еңсесі көтеріліп, айналан жарық нұрға, жылы шуаққа боленуші еді-ау! Сен сол топтан әнтек шыға жөнелсен, жердің бетін кара түнек жапқандай, жұрт сілтідей тынып, Күн де гайып болушы еді-ау. Саған созылған, жолында басын иген гүлдердей табынатын қауым кайда қазір?! О, сүлу Гүлжан! Сонын бәрін тәрк қылып, жұртта қалған кара қазандай кәдеге жарамсыз, жаралы жан болып, оты жанбаған, шырағы жағылмаған жадағай үйде сам үйірілген шакта сыртқа үніліп, жалғыз-жарым түрганын мынау...

Озін қанша соғіп, жанын жегідей жегенімен, жағдайы жеңілдей ме? Күйеуге ерте шықты. Апырым-ай, абайсыздықты қойсаншы бүл! Әуелі, сол тойға қайдан барып еді? Сүтоксе, тамшысы үстіне жүкпайтын бір зымиянға қайдан тап болып еді?

Ауылының қызы алыс жерге ұзатылып, сол тойға бүл да ілескен. Шалгайдан жемтік іздеген жебір қоздер қиядағыны қореді гой. Піскен жидектей жұпар шашқан, үлбіреп түрган жемістей жас сүлуды сол жебір қоз бірден шалды. Қыз алатын ауылға жігіт жолдас болып келген отызға ауа бастаған арамза күмүйіз жігіт оймақтай ойнақтаған жас сүлуга ансары ауып, сол тойдың бір қалтарысында ебін таппак болып отырды. Жігіт жолдас, әдетте, қыз жолдасқа қырындап, ұнасын, ұнамасын, сонымен болушы еді, ананын ойынан Гүлжан кетпеді. Тілінің ұшы бал дәмін сезгені гой, балдай ерніне, одан да тәтті тіліне ерін тигізсем деп сілекейі күрып отырды.

Жас сүлу озіне шоктай қадалған жебір қоздерден бір мәрте жалтарып кетсе де, ананын қайта-қайта жабысып, биге шақырғыштағанынан жүрексіңсе де, ойына озбырлық қылар деген секем алмастан, талай мәрте шақырған сайын биледі.

Той да отті. Қу жігіт қимай қоштасты. Мекенжайын біледі. Аттанарда ауыл манына

апарып, ыңгайга кондірмек пигылы болып еді, мұнысын артық корген қыз әрі бойлатпай қойды. Анау қышылана сүйіп, бойын балкытып жіберді. Шіркін, жас гүмыр-ай! Өлгі қылықтардың астарында кейін бүкіл гүмырына қайғы-мұның қалындатар қаншама зіл батпан жүктің түсерін қайдан сезсін сол жерде, балқып кетті отқа. Кобелектей қые жаздап, есін зорға жиды. “Сүйемін сені!”, “Сенсіз маған гүмыр жоқ, Гүлжан, жаным!” – деп үздіккен жігітке тек: “Кейін!”, “Артынан кезігерміз!” – деп қалай айтқанын өзі де сезбей қалды.

... Уақытта тұрақ, тұрлау бар ма? Жылжып екі-үш ай өте шықты. Оркен ауылында, өзінің атақонысында тұрып жатқан Гүлжанға қыстың көзі қырауда бір бала бір жапырақ қағазды алып келіп, қолына ұстатып кетті. Ашып, оқыса: “Кешке кездесейікші! Сені әдейі іздеп келдім, жаным!” – деген сөздер жазылған екен.

Неге екені белгісіз, кешті дегбірі қашып тосты. Сам үйірлді. Терезе алдынан қолбендеп біреу өтті. Сол екенін сезген Гүлжан желбегейін иығына жамылған қалпы үйдегілерге сездірместен, тысқа шықты. Жай ғана, аргы жағына аса ой жіберместен шыға салған мұны өлгі жігіт қышағына алып, қараңғы бір қалтарысқа өкетті. Тағы да өліп-талу, ыстық қышқак, сыбырлы, от қызулы лебіздер. “Сүлуым!”, “Жаным!”, “Нұрым!”...

Қошеде қолденен қозға түсетінін сезіп, секем алған қыз бұл келісіне танғалып:

– Қайдан жүрсін? Қайда барасын? – деп бір-екі ауыз тіл қатқаны болмаса, одан әрі ештеңе сұрамады.

Қу неме, мұндай сұрақтың жауабын алдын ала сайлап алып келгендіктен, түтқиылдан қойылса да, мүдірмеді.

– Сені іздеп келдім ғой. Ешқайда кетпеймін. Құдай үшін, осы кешінді маған қишы. Жанында болайын да, түн ауа кетермін, – деп бұл қырыққа басты.

– Ендеше бұл жерде тұруымыз ыңгайсыз болар. Мен құрбымның үйіне барып шығайын, – деп қорші қыздың үйіне бұрылды.

Мына кудын ансаганы доп келіп, күрбысынын үйі бос, озі ертенге дейін бір туысына жиналып жатыр екен.

– Отыра беріндер, – деп шыгып кетті. “Жын үйірсе, жаксы адам жолдан адасар” деген осы да! Онаша үйге бас суга салысымен талай етекке бұдан бұрын неше мәрте кол жүгіртіп келген әккі жебір аймалап, күшып, ыстык күшактан босанып шыгуга әлдәрменін жеткізбей, жеп-женіл аруды макта күрлы кормей, котерген калпы тосагашка шалкасынан салды. Жанталаскан аймалау, күлак түбінен талыксып, үздігіп жеткен “Сүйем!”, “Жаным!”, “Нұрым!” деген создер бойга булыгып еніп, сананы сондіріп жіберді ...

– Жаным! Енді сен мәнгілік менін жарымсын, жаныма ен жакын адам бұл гүмырда сен гана, – деп үйге сырттан бір күшак акбурыл суык ауаны сонынан енгізіп кете барды ...

Сол кеткеннен мол кетті. Хабар-ошарсыз, зымзия. Кайран, жастык-ай десенші, келер деген үмітінін кежегесі кейін тартып, ашан, сүлу жүзі кыска күнде кырык күбылып, бірде сүрланып, бірде кукыл тартып, тарықты. Жок! Бұл сагыныштын сезімі емес, есте. Алданганын, корланганын сезу еді. Енді не кайран?! Бойга бала бітті. Күсып, жүрегі лоблып, әуре күйге түсті. Әуелгіде мұны жай бір желкірнедей корген анасы іші сезіле бастаган сон сезіктенді. Ауыл-аймактын біреуінен болды ма екен деген секемі, кыздын озі кыстыкканнан сырын айтканда бойын түршіктіріп, жанына батты. “Апырым-ау, ит олген жерден кайдан келіп еді?!” – деп камыкты анасы байгүс.

Койлекті канша кен пішіп, етек-женді созса да күрсак білдірмей коя ма, сыры күн санап ашыла түскен Гүлжаннын камыккан күйін жан басына бермесін. Хат та жазды, жеделхат та жолдады, бәрі күмга сінген судай ізім-гайым гайып болды. Соккынын сойканы сонында екен. Бірде “Мен саган үйленбейтін болдым!” деген жеделхат жетті.

Гүлжаннын ендігі серігі – коз жасына малшынган күс жастык кана. Тілеуі осы ма еді бейбактын?! Не жазып еді Тәнірге, сонша азапка салгандай?!

Отті, кетті кыз гүмыр ... Үйіне конактай гана мерзім бұйырган кыз бала-ай! Сонымен дәурені ошті. Ол енді ит олген жердегі казагынан орысы коп, казак дәстүрінен орыс дәстүрі басым, казагы орыска еріп аракка тоймай, доңыз етін талгамай, тайынбай жеген ауылдагы болашак күйеуі де, кайынатасы да казакка кашык, көпірге жакын мекенге жол

тартпак.

Алланын әмірі солай болған шығар, әйтеуір, баласын үйде тұмай, ақыры өзін алдап кеткен кумүйізге қолы жетіп, осы шалақазақтар ауылынан қоныс тепкелі жарты жылға таяды. Айы-күнні жақын. Баласын өз босағасында тұмайтынына қуанды.

Күйеу шанырағы күзеуде оты желініп біткен тақыр жайлаудай аса жайсыз, құрыған, дүние-мүліктен қозға түсері жоқ, жадағай, жаланап, жүдеу болып шықты. Алғашқы сүйіскен сәтте еліріп, аспанда жүрген жігітсімақтың өзінен он жыл бұрын туганын сонда ғана сезді. Той дегеннің аты ғана, бұлар қанда кәдесін жасаған жоқ, жабдығын жадағай өткізе салды. Мұндағылар осы үйдің айдаһардай ақырған иесінен жым болып жүреді екен, бірі жақ аша алмайды. Қызы келін болып түскен үйдің сұры мен сикын қорып, қонілі қайғыдан құлазыған анасы аң ұрудан басқа амал таппай аттанды. Аспандағы Айға қолы жеткендей лепірген күйеуі дәрмені трактордың құлағын бұрауға ғана жететін жетесіз, өресіз біреу болып шықты. Соған қарамастан, олармен, өзіндігі мол, кеуде соққан кеуенек екенін бірден аңғарған Гүлжанның қонілі тұманда адасып, жол таппай жанылған адамдай еді.

Боктығынан бір жанылмайтын, аузы арақтан құрғамайтын, адасып келіп, жон сұраған жолаушы біреу болмаса, тірі пенде есігін қақпайтын қайын атасын ауыл-аймақ “Жынды” атап кеткен екен. Соған сай аққоз, келін демей, мұны да тілдеп, дорекі сойлеуден танбады. Барар жері, басар тауы жоқ, қозі жасты, қокірегі шерлі жас сұлу бармағын шайнап, өкініш отына ортенген күйі өзі қызмет істейтін мекеменің директорына бар мұның шаққан. Бейғамдықпен күйкі тірліктің күйігіне шалынған жас сұлуға жаны ашыған директор:

– Қайран, жастық-ай десенші! – деп басын шайқап отырып барып, тіл қатты. – Бұл осы ауыл-аймақтағы ең құрыған үй еді. Сенің күйеуіңнің, оның отбасындағылардың кім екенін білетін былайғы мына жұрт ұрып апарса, жуымайтын еді. Бейбақ-ау! Бұл ұысқа қайдан түстің? – деп қайран қалды. Ызадан жарылардай болып, қоздері шытынап, қатты-қатты сойлеп кетті.

– Сен, аңқау басын, білмегенсің-ау! Бұл үймен қанда-жекжат болуға алтын берсе, ешкім жуымайтын. Бәсе, сендей алтындай аруды қайдан өкелді деп мұндағы жұрт қайран қалады. Алдап түсірген екен-ау, арамза!

Директор бір жас жігітті шақырып алып:

– Мына Гүлжанға ауылдын анау шетіндегі үйді лайықтап беруге жәрдемдес, – деп бұйырып, үш-төрт күннің айналасында әлгі жыртқық тамды сәл жондеттірген сынайлы еді.

Күйеуінен де, оның үйдегі өзге туыстарынан да берекесі кеткен оның әлгі үйге енгені сол еді, ертеніне жын қонған бақсыдай жетіп келген күйеуі желкесінен індегі болтірікті суырган аншыдай аямай қысқанда, байғұстын жаны қоз алдына келді. Трактордың күлагын бұраудан басқа білігі жоқ неменін білегі мұнша қатты болар ма – мойнын үзіп жібере жаздады. Сығып әкеліп, қолікке тыққан күйеуі үйіне алып келді. Баяғы озеуреген “Жаным!”, “Нұрым!” деген сөздері олгелі қашан. Сүйреп әкеліп, тулақтай серпіп кетті ...

... Уақыт озды ... Мезгіл өзгерді ... Олармен бірге Гүлжан да есейді. Бір баласына бір бала қосылды. Алайда, жүрек жылынбай, мұздаған, суық, салқын қалпында қалды. Екі бала есейді. Бірақ күйеуінің ақылы толыспаған, нәмәрт күйі ...

Арадағы қыруар жас айырмасы сезілді. Гүлжан сұлу! Қазак айтқандай “Сырлы аяқтың сыры түссе де, сыны кетпейді” екен. Қоз салушылар көп. Жасы да, ересегі де бар. Бір қызығы, оларға қоніл аулатпай жүруші еді. Ойы – бұйрықтан күтылу жоқ! Сол күйде күн кеше жүріп, бір азаматқа жолықты. Күйеуінің тосектен қалғанын жанға аспаған. Әлгі азамат мұны шын сүйетінін өзі де аңғарып, бірақ бірден елп ете кетпей, бойын нық ұстаған. Ақыры, сол жігітпен қонілдері жарасты. Ол қазір өзгерді. Қаражаяу қалған дүмбілез күйеуінен әлдеқайда биікте. Күдай жолықтырған азаматы мұны шынайы сүйетініне қозі әбден жеткен. Өзінсіз оған өмірдің мәні жоғына сенген, шынайылығын сезген Гүлжан, кеш болса да, тандауын тапты ...

Зейнолла ӘКІМЖАНОВ,

“Солтүстік Қазакстан”.

Коллажды жасаған

Талгат ТӘНІБАЕВ.